

УДК 368.5

[https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-8\(8\)-671-684](https://doi.org/10.52058/3041-1254-2024-8(8)-671-684)

Бечко Петро Кузьмич кандидат економічних наук, професор кафедри фінансів банківської справи та страхування, Уманський національний університет садівництва, вул. Глібка, 17, м. Умань, 20301, тел.: (098) 224-40-71, <https://orcid.org/0000-0003-0928-4778>

Колотуха Сергій Миколайович кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів банківської справи та страхування, Уманський національний університет садівництва, вул. Глібка, 17, м. Умань, 20301, тел.: (050) 245-97-71, <https://orcid.org/0000-0002-3614-5047>

Лиса Наталія Володимирівна кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів банківської справи та страхування, Уманський національний університет садівництва, вул. Глібка, 17, м. Умань, 20301, тел.: (093) 543-12-05, <https://orcid.org/0009-0008-9263-2289>

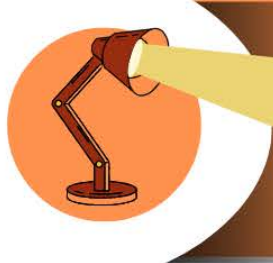
Пономаренко Ольга Володимирівна викладач кафедри фінансів банківської справи та страхування, здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії), Уманський національний університет садівництва, вул. Глібка, 17, м. Умань, 20301, тел.: (097) 338-80-04, <https://orcid.org/0000-0003-3273-1150>

Трушевський Олександр Олегович здобувач третього освітньо-наукового рівня вищої освіти (доктор філософії), Уманський національний університет садівництва, вул. Глібка, 17, м. Умань, 20301, тел.: (068) 765-43-76, <https://orcid.org/0009-0001-3845-6527>

ОЦІНКА РИНКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Анотація. Розвиток діджиталізації на вітчизняному страховому ринку в умовах трансформаційних змін та військового стану супроводжується низкою постійних зовнішніх і внутрішніх ризиків потребують постійного моніторингу, внаслідок кризового стану національної економіки. Сільськогосподарське виробництво піддається постійним ризикам, що пов'язане з прямою взаємодією з навколишнім середовищем: ризики паводку, посухи, хвороби тварин, заморозків, нашествия шкідливих комах тощо. Висока ймовірність ризиків спонукає суб'єктів аграрного бізнесу використовувати сільськогоспо-

дарське страхування. У статті проведено комплексний аналіз сутності сільськогосподарського страхування, зокрема здійснено порівняльну оцінку стану ринку сільськогосподарського страхування в Україні та країнах із розвинутими ринковими економіками, враховуючи особливості його функціонування та рівень розвитку. Проаналізовано динаміку кількості укладених страхових угод, обсягу страхових премій і страхових виплат, що дає змогу визначити стадію розвитку ринку сільськогосподарського страхування в Україні. Ідентифіковано основні страхові компанії, які надають послуги страхування суб'єктам аграрного виробництва. Визначено, що вітчизняний ринок сільськогосподарського страхування перебуває на етапі становлення, що підтверджується впровадженням відповідних нормативно-правових актів у даний сегмент страхових послуг. Висвітлено державні програми та ініціативи, спрямовані на підтримку агрострахування, зокрема через надання дотацій і субсидій, що сприяють стимулюванню страхування аграрних ризиків. Водночас, ринок сільськогосподарського страхування в Україні стикається з низкою проблем, серед яких: недостатня інформаційна підтримка, обмежений вибір страхових продуктів та низька страхова культура серед аграрних виробників. Нормативно-правові акти, орієнтовані на створення вигідних умов для страхувальників, сприяють покращенню функціонування суб'єктів аграрного бізнесу на засадах розширеного відтворення, самофінансування та самокупності. Важливу роль у розвитку сільськогосподарського страхування відіграє державна фінансова підтримка даного сегмента страхового ринку.

Ключові слова: сільськогосподарське страхування, договір страхування, страхова премія, страхова виплата, страховик, страхувальник, страхова компанія.

Bechko Petro Kuzmych PhD in Economics, Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Uman National University of Horticulture, St. Hlibka, 17, Uman, 20301, tel.: (098) 224-40-71, <https://orcid.org/0000-0003-0928-4778>

Kolotukha Serhii Mykolaiovych PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Uman National University of Horticulture, St. Hlibka, 17, Uman, 20301, tel.: (050) 245-97-71, <https://orcid.org/0000-0002-3614-5047>

Lysa Natalia Volodymyrivna PhD in Economics, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Uman National University of Horticulture, St. Hlibka, 17, Uman, 20301, tel.: (093) 543-12-05, <https://orcid.org/0009-0008-9263-2289>

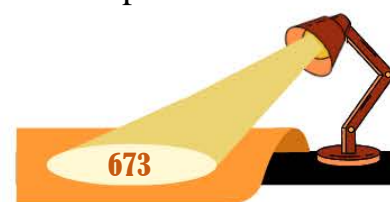

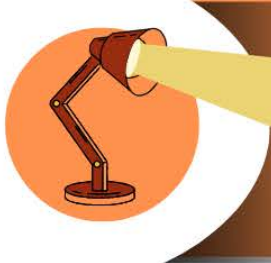
Ponomarenko Olga Volodymyrivna Lecturer of the Department of Finance, Banking and Insurance, Postgraduate student, Uman National University of Horticulture, St. Hlibka, 17, Uman, 20301, tel.: (097) 338-80-04, <https://orcid.org/0000-0003-3273-1150>

Trushevskiy Oleksandr Olehovych Postgraduate student, Uman National University of Horticulture, St. Hlibka, 17, Uman, 20301, tel.: (068) 765-43-76, <https://orcid.org/0009-0001-3845-6527>

EVALUATING THE AGRICULTURAL INSURANCE MARKET IN UKRAINE

Abstract. The advancement of digitalization within the insurance market, particularly under the conditions of transformational changes and martial law, is accompanied by a range of persistent external and internal risks. These risks necessitate continuous monitoring due to the precarious state of the national economy. Agricultural production is inherently exposed to numerous risks stemming from its direct interaction with the natural environment, including floods, droughts, animal diseases, frost, pest infestations, and other related factors. The elevated probability of such risks compels agricultural enterprises to increasingly rely on agricultural insurance as a risk management tool. The article provides a comprehensive analysis of agricultural insurance, with a specific focus on evaluating the state of the agricultural insurance market in Ukraine. This evaluation is conducted in comparison with countries possessing advanced market economies, considering the unique characteristics and developmental level of Ukraine's market. The study includes an assessment of trends in the number of insurance contracts, the volume of insurance premiums, and the magnitude of insurance payments, thereby revealing the current development stage of the agricultural insurance sector. It also identifies the insurance companies engaged in providing coverage to agricultural producers. The findings indicate that the agricultural insurance market in Ukraine is in a developmental phase, as evidenced by the ongoing implementation of relevant regulatory frameworks. Currently, various government programs and initiatives, including subsidies and grants, are in place to support agricultural insurance and promote the uptake of agricultural risk insurance. Despite these advancements, the agricultural insurance market in Ukraine continues to encounter significant challenges, including inadequate information support, a limited range of insurance products, and a low level of insurance literacy among agricultural producers. Regulatory measures that prioritize the benefits and convenience of policyholders are instrumental in enhancing the operational efficiency of business entities, fostering expanded reproduction, self-financing, and self-sufficiency. Furthermore, state financial support remains a crucial factor in advancing the development of

agricultural insurance, underscoring its importance in the growth and effectiveness of this segment of the insurance market.

Keywords: agricultural insurance, insurance contract, insurance premium, insurance payment, insurer, insured, insurance company.

Постановка проблеми. За сучасних умов аграрний сектор України стикається з низкою суттєвих викликів, що впливають на ефективність страхового захисту. Хоча в останні роки в Україні розпочато інтеграцію аграрного ризикового страхування в національну аграрну політику, ринок аграрного страхування все ще перебуває на стадії розвитку. Серед основних проблем, які потребують термінового вирішення, є недостатність інформаційної підтримки, обмежений вибір страхових продуктів та низький рівень страхового культурного розвитку серед аграріїв. Зміни в законодавчій та регуляторній сферах, спрямовані на покращення функціонування аграрного страхування, відображаються у впровадженні нових нормативних актів та державних програм. Проте, без належної інформаційної та фінансової підтримки, ефективність цих заходів залишається обмеженою. Державна фінансова підтримка, включаючи субсидії та гранти, є ключовим чинником для розвитку аграрного страхування, однак її реалізація повинна бути чітко спрямована на поліпшення доступності та якості страхових послуг, що сприятиме забезпеченню стійкості аграрного сектору та підвищенню його здатності до самофінансування та самостійного відновлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження розвитку аграрного страхування займає провідне місце в сучасних наукових публікаціях. Так, О. Лобова [1] зосереджує свою увагу на теоретичних аспектах аграрного страхування, що створює основу для подальших наукових досліджень у цій сфері. О. Непочатенко [2] досліджує специфіку страхування аграрних ризиків та визначає конкретні загрози, з якими стикаються аграрні підприємства, що допомагає виявити ключові проблеми та необхідність їх вирішення. Л. Барабаш та С. Власюк [3] акцентують увагу на агрострахуванні як на ключовому елементі продовольчої безпеки, підкреслюючи його значення для забезпечення сталого розвитку аграрних підприємств. О. Прокопчук та В. Клименко [4] пропонують параметричну схему страхового захисту для аграрного сектору України, що підкреслює важливість розроблення специфічних стратегій і інструментів для агрострахування. У свою чергу, К. Мельник, Ю. Улянич та О. Прокопчук [5] аналізують процеси еволюції агрострахування в Україні, зокрема акцентуючи на його актуальності в контексті національного аграрного сектору. О. Віленчук [6] проводить оцінку потенціалу розвитку страхування сільськогосподарської продукції в Україні, що вказує на потребу впровадження ефективних практичних підходів у сфері агрострахування. Останні дослідження підтверджують важливість комплекс-

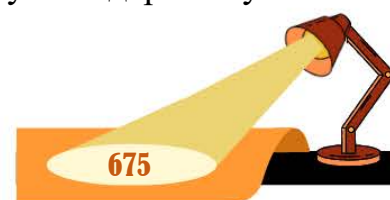
ного підходу до розвитку аграрного страхування в Україні, що включає вдосконалення інформаційної підтримки, розширення асортименту страхових продуктів та підвищення рівня фінансової грамотності аграріїв. Актуальність і перспективність даних досліджень підкреслюють необхідність подальших зусиль у напрямку реформування та оптимізації аграрного страхування в країні.

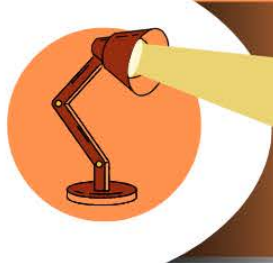
Мета статті - оцінка розвитку вітчизняного сільськогосподарського страхування в умовах трансформаційних змін та обґрунтування необхідності його подальшого реформування для підвищення ефективності функціонування ринку агрострахування.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство, як жодна інша галузь національної економіки, схильна до впливу несприятливих подій, що завдають відчутної шкоди, і зумовлене природними, кліматичними та погодними явищами. Незважаючи на це, останні роки сільське господарство стало локомотивом розвитку вітчизняної економіки. Це пов'язано з впливом багатьох чинників, зокрема, за рахунок налагодження майнового страхування.

Сільськогосподарське страхування є сферою майнового страхування, основною функцією якої є страхування сільськогосподарських культур та тварин від впливу несприятливих природних умов. Основною метою цього виду страхування є забезпечення фінансової стабільності аграріїв у випадку виникнення втрат, що можуть мати серйозні наслідки для їхньої економічної діяльності [1]. Сільськогосподарське страхування для аграрних виробників за сучасних умов є високовитратною послугою. Перш за все, це зумовлено тим, що страхові премії можуть бути значними через високий рівень ризику, пов'язаного з природними катастрофами та кліматичними змінами. По-друге, процес укладення страхових контрактів часто передбачає складні оцінки ризиків і детальні умови договорів, що також впливає на загальні витрати [2, 3]. Незважаючи на ці витрати, сільськогосподарське страхування є важливим інструментом для забезпечення стабільності аграрного сектора, сприяючи аграріям у мінімізації фінансових втрат та зменшенні ризиків, пов'язаних з нестабільністю погодних умов і економічними коливаннями [4].

Оцінка сучасного стану вітчизняного ринку сільськогосподарського страхування за останні роки свідчить про небажання суб'єктів аграрного бізнесу укладати страхові договори, що зумовлено низкою чинників. По-перше, через відсутність вільних коштів для сплати страхових премій. По-друге, страхові компанії недостатньо популяризують сільськогосподарське страхування, що знижує інтерес аграрних підприємств суб'єктів аграрного бізнесу до укладення таких договорів. По-третє, процес отримання державної підтримки є складним і тривалим. По-четверте, суб'єкти аграрного бізнесу мають низький рівень правової компетентності щодо страхування. Нарешті, при виникненні надзвичайних ситуацій аграрії зазвичай отримують державну

підтримку у вигляді дотацій, що знижує їх зацікавленість у страхуванні з державною підтримкою [5,6].

Важливе значення при функціонуванні страхових компаній є їх кількість та обсяг страхових активів дані по яких наведені на (рис.1).

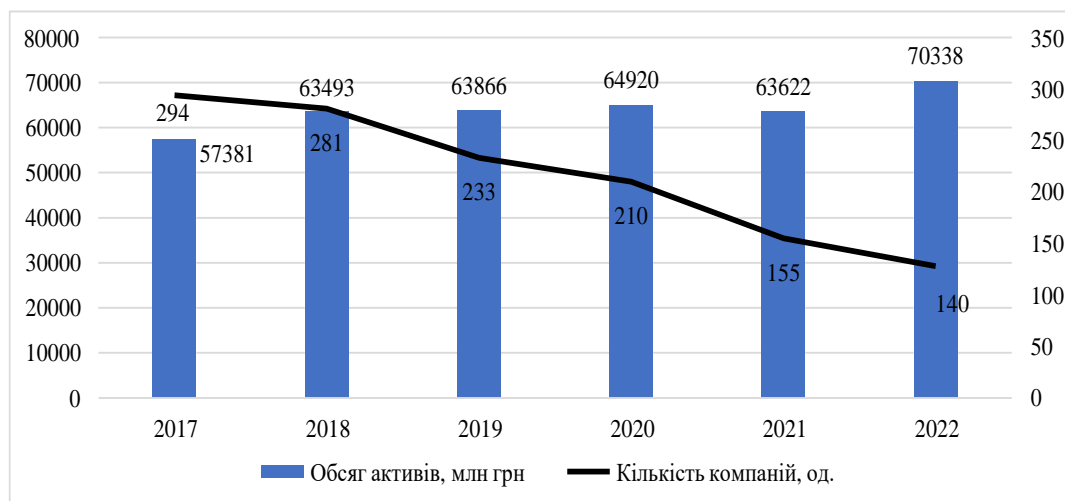

Рис. 1 Кількість страхових компаній України та розмір їх активів у 2017-2022 рр.

Джерело: побудовано авторами на основі даних НБУ [8]

Станом на 31.12.2022 в Державному реєстрі фінансових установ (ДРФУ) обліковувалося 140 страхових компаній, з них 13 - компанії зі страхування життя. З початку військової агресії страховий ринок зменшився на п'ять учасників сегменту non-life, зокрема три страхові компанії – після анулювання ліцензій (як захід впливу); одна страхова компанія – після анулювання ліцензій за заявою; одна страхова компанія у січні 2022 р. включена до ДРФУ, проте так і не отримала жодної ліцензії на здійснення страхової діяльності. За досліджуваний період 2022 р. по 2017 р. кількість страхових компаній зменшилася на 154 одиниці. Станом на 31.12..2022 р. загальний обсяг активів вітчизняних страхових компаній у порівнянні з 2017 р. зріс на 22,6 % і в 2022 р. становив 70338 млн. грн. Важливим показником, що характеризує динаміку страхового ринку є кількість укладених між страховою компанією і страхувальником договорів страхування (табл.1). Страховий договір – це угода між страховою компанією та страхувальником, за якою страхова компанія повинна відшкодувати страхувальнику збитки, які були завдані внаслідок встановленого у договорі страхового випадку.

Як свідчать приведені дані в 2022 р. порівняно з 2017 р. кількість укладених договорів страхування зросла на 24,7 %. В той же час порівнюючи 2022 р. щодо кількості укладених договорів страхування з 2021 р. їх кількість

зменшилася на 43460 тис. одиниць або на 33,1 %. Кількість укладених договорів страхування в 2022 р. в порівнянні з 2017 р. зменшилася на 34,1 відсоткових пункти.

Таблиця 1.

Основні показники розвитку страхового ринку України, за роками

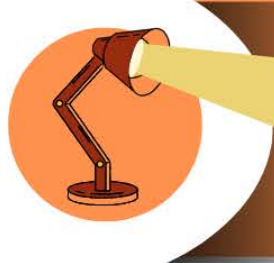
Показник	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2022 у % 2017 р.
Кількість укладених договорів, тис. одиниць	70658	77495	80271	120577	131562	88102	124,7
Темп приросту, %	101,1	105,4	103,6	150,2	109,1	67,0	-34,1 в.п.
Валові страхові премії, млн грн	43432	49367	53001	45176	49708	39616	91,2
Темп приросту, %	100,8	113,7	107,4	85,2	110,1	79,7	-21,1 в.п.
Валові страхові премії на 1 договір страхування, грн	615	637	660	375	378	450	73,2
Валові страхові виплати, млн грн	10537	12863	14338	14854	17958	13001	123,4
Темп приросту, %	109,8	122,1	111,5	103,5	120,9	72,4	-37,4 в.п.
Валові страхові виплати на 1 договір страхування, тис. грн	149	166	179	123	137	148	99,3
Рівень валових виплат, %	24,26	26,06	27,05	32,88	36,13	32,82	8,56 в.п.
Показник проникнення, %	1,45	1,39	1,33	1,08	0,91	н/д	-
Показник щільності страхування, грн на 1 особу	1025	1171	1265	1086	1207	н/д	-

Джерело: побудовано та представлено авторами [8-10].

За даними актуаріїв страхових компаній валова страхова премія, тобто грошова сума, що її сплачує особа, яка укладає угоду страхування в 2022 р. в порівнянні з 2017 р. скоротилася на 8,8 відсоткових пункти а в розрахунку на один договір страхування з 615 грн в 2017 р. до 450,0 грн або на 26,8 відсоткових пункти. На тлі зменшення страхових премій за досліджуваний період зростають валові страхові виплати. В 2022 р. в порівнянні з 2017 р страхові виплати зросли на 23,4 відсоткових пункти з одночасним зменшення валових страхових виплат на один договір страхування з 149.0 тис. грн. в 2017 р. до 148.0 тис. грн. Рівень валових виплат за досліджуваний період зріс на 8,56 відсоткових пункти в 2022р. в порівнянні з 2017 р.

На тлі військового стану в Україні суттєво змінилися загальноприйняті тенденції розвитку страхового ринку. З огляду на це, показник проникнення, який характеризує співвідношення валових страхових виплат до ВВП є надзвичайно низьким внаслідок суттєвого скорочення загального обсягу страхових премій і одночасного зростання ВВП. Розмір страхових премій на одну особу, що характеризує щільність страхування має нестабільну динаміку

внаслідок кризового стану національної економіки та низької платоспроможності населення.

З огляду на це, показники проникнення та щільності страхування за досліджуваний період характеризують низький рівень розвитку вітчизняного страхового ринку в порівнянні з країнами з розвинутими ринковими відносинами (в середньому 6,1% і 34 дол. США відповідно [11].

Високі ризики, що супроводжують аграріїв та висока залежність результатів діяльності від багатьох чинників впливають на ефективність аграрного виробництва їх самофінансування та самокупність. Для доступності цього виду страхування в багатьох країнах практикується державна підтримка сільськогосподарського страхування. Цей механізм підтримки у всіх країнах індивідуальний, тобто встановлюється, виходячи з типу економічного та політичного устрою

Страхування воєнних ризиків для аграріїв критично важливе охоплює декілька напрямів [12]. Виходячи із реалій сучасного стану України найбільш пріоритетними напрями аграрного страхування є:

- експорт зерна і логістика відповідно до «Зернової ініціативи». Всі видатки по логістичному ланцюгу, зокрема і страхування, а в кінцевому підсумку відображаються на ціні зерна, яке придбавається у фермера в Україні;
- страхування ризиків у контексті відновлення України. Згідно з даними звіту "Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення" (RDNA-2), який підготовлений Світовим банком спільно з Урядом України та Єврокомісією;
- проблема розмінування.

Державна підтримка аграрним суб'єктам аграрного бізнесу в Україні є пріоритетним аспектом розвитку аграрної галузі, в умовах військового стану. Програми агрострахування, що реалізуються за підтримки держави, дають можливість суб'єктам аграрного бізнесу знизити фінансові ризики при одночасному забезпеченні стабільності виробництва. Основні аспекти державної підтримки аграрного сектору зі страхування за останні роки, включаючи суми спрямованих коштів та умови компенсації страхових платежів наведені в (табл.2).

Таблиця 2.

Сума державної фінансової підтримки майнового страхування суб'єктів аграрного бізнесу України

Показник	2019	2020	2021	2022	2023	2024 проект	В середньому за 2019-2024 рр.
Сума державно фінансової підтримки, млрд. грн	5,9	4,0	4,5	5,2	5,8	6,0	5,2
Темп приросту,%	101,2	67,8	112,5	115,6	111,5	10,3	x
Компенсація страхового платежу,%	50,0	50,0	60,0	50,0	70,0	50,0	55,0

Джерело: побудовано авторами [12-15].

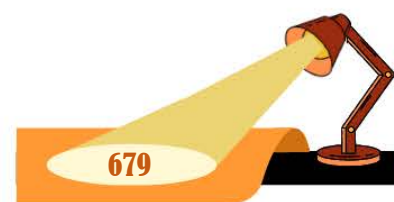
Наведені в (табл.2) дані свідчать про зростання фінансової державної допомоги, спрямованої на страхування. Зокрема, в 2019 р. державна підтримка аграрним підприємствам в Україні включала значні кошти на агрострахування. Загальна сума підтримки становила 5,9 млрд грн, а програма компенсації страхових платежів дозволяла аграріям отримувати компенсацію до 50% страхового платежу. У 2023 р. загальна сума підтримки склала 5,8 млрд грн. Програма була розширена на нові продукти сільськогосподарського страхування завдяки чому збільшено відсоток компенсації до 70%. На 2024 р. (проект) - 6,0 млрд грн. Планується подальше розширення програми та впровадження нових механізмів підтримки, включаючи цифровізацію процесів страхування [14,15].

Незважаючи на суттєву державну підтримку в агрострахуванні варто зазначити, що на сьогоднішній день існують окремі недоліки в інфраструктурі агрострахування. Так, зокрема, відсутня єдина методика ідентифікації та оцінки ризиків, а також правова система вирішення спорів. Для спостереження за погодою та природними явищами, а також фіксації небезпечних метеорологічних явищ нині відсутня централізована система метеорологічних постів. Критерії небезпечних природних явищ є централізованими і застосовуються на всій території, а доцільно розглядати їх диференційовано та стосовно конкретного регіону. З метою активізації сільськогосподарського страхування необхідне реформування існуючої системи і, в першу чергу, для того, щоб державна підтримка сільськогосподарського страхування була спрямована на інтереси суб'єктів аграрного бізнесу, а не страхових компаній. Розвиток сільськогосподарського страхування за умов волатильності сучасної національної економіки потребує розроблення нової програми розвитку аграрного страхування, що базується на наступних принципах:

- фінансова доступність аграрного страхування для суб'єктів аграрного бізнесу та його масовий характер;
- запровадження обов'язкового майнового страхування;
- коригування величини страхових тарифів внаслідок зміни частоти настання страхових випадків;
- наявність різноманітного переліку страхових продуктів;
- обов'язкове перестраховування сільськогосподарських ризиків страховими компаніями;
- ефективна державна підтримка.

Відповідно до зазначених принципів сформульовано основні напрями вдосконалення системи агрострахування з державною підтримкою (рис.2).

Страховим випадком вважається заподіяння страхувальнику прямого збитку в результаті часткової або повної загибелі врожаю сільськогосподарських культур, багаторічних насаджень, зернових культур і цукрових буряків внаслідок прямої дії страхових ризиків [17].

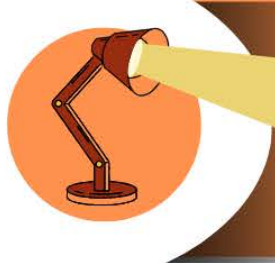

Рис. 2 Напрями вдосконалення системи агрострахування з державною підтримкою

З огляду на чинне законодавство до страхового випадку варто включити будь-яке зниження врожайності порівняно із середнім значенням. При цьому для більш точної оцінки замість середньої арифметичної доцільно було б використовувати модальне чи медіанне значення [17]. Використання такого підходу занижуватиме вищі показники врожайності сільськогосподарських культур і завищуватиме низькі, що в результаті забезпечить вирівнювання значення врожайності за період, що розглядається.

Крім зниження врожайності, пропонується використовувати умовну франшизу згідно якої страхова компанія не несе відповідальності за збитки, що не перевищують розміру франшизи та зобов'язаний відшкодувати збитки повністю, якщо їх розмір перевищує розмір встановленої франшизи. І тому

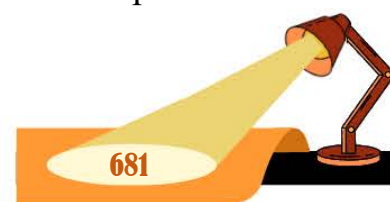

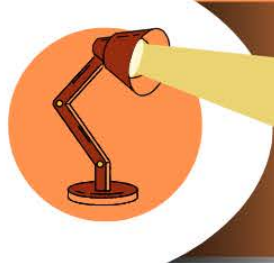

умовну франшизу необхідно диференціювати, оскільки встановлений її єдиний рівень відповідає інтересам більшості суб'єктів. Запровадження ширшого діапазону таких франшиз сприятиме суттєво варіювати вартість страхового поліса. Це означає, що в суб'єктів аграрного бізнесу з'явиться можливість самостійно вибрати найбільш підходящі для них умови страхування з урахуванням своїх фінансових можливостей. За наявності в договорі страхування франшизи та досягненні обраного рівня збитків суб'єкт аграрного бізнесу отримає виплату, яка віднімається від страхової суми, що діє, за полісом. Така франшиза буде безумовною. З огляду на вищезазначене, варто розробити програму страхування від катастрофічних ризиків з державною підтримкою у рослинництві та тваринництві, що передбачає мінімальний рівень страхового покриття для забезпечення «масовості» та «самодостатності» страхування. При цьому страховий тариф має бути прийнятним для більшості аграріїв. У програмі доцільно передбачити рівень катастрофічного ризику для кожного суб'єкта України щодо найпоширеніших сільськогосподарських культур не менше 40 % від рівня показника середньої врожайності. Тариф програми не повинен перевищувати 2-3%, а частка державної підтримки повинна збільшитися до 60%. Доступність страхового тарифу зробить катастрофічне страхування масовим та прийнятним з фінансової точки зору та зрештою забезпечить стійкість сільськогосподарського виробництва. Програма страхування від катастрофічних ризиків має бути обов'язковою і є необхідною умовою для отримання державної підтримки різного рівня.

Методикою розрахунку середньої врожайності варто не враховувати природно-кліматичні, економічні та політичні показники, що мають аномальний характер для збільшення достовірності показника. У математичній статистиці мінімальне та максимальне значення варіаційного ряду характеризує амплітуду значень ознаки у заданій вибірці. Якщо обидві ознаки або один із них суттєво відрізняються від інших значень варіаційного ряду, необхідно виключити їх з вибірки. Інакше їх облік може суттєво спотворювати розрахункову величину середнього значення варіаційного ряду. Крім того, необхідно індексувати страхові відшкодування на індекс-дефлятор, що склався за підсумками розрахункового періоду.

Висновки. Удосконалення інституційного середовища сільськогосподарського страхування з державною підтримкою є важливою та неодмінною передумовою ефективного функціонування всієї системи. Зокрема, необхідна зміна нормативно-правових актів та методичних матеріалів. З метою розвитку правової культури, варто розвивати інститут досудового врегулювання страхових спорів. Для акумулювання інформації про погоду та покращення якості прогнозування природних явищ у межах суб'єкта необхідний розвиток мережі сучасних метеостанцій. Також необхідно передбачити знижки до тарифу для сільськогосподарських страхувальників за умов відсутності страхових

випадків упродовж кількох років. Враховуючи нестабільність економічної ситуації в країні та світі, а також успішний досвід застосування страхування доходу в інших країнах, актуальною є розробка пілотних проектів зі страхування доходів суб'єктів аграрного бізнесу. Удосконалення чинної системи сільськогосподарського страхування з державою підтримкою з урахуванням поданих рекомендацій сприятиме підвищенню стійкості аграрного виробництва. Таким чином, розвиток сільськогосподарського страхування в Україні вимагає комплексного підходу, який включатиме як покращення умов страхування для аграріїв, так і активну державну підтримку з впровадженням новітніх технологій для ефективного управління ризиками.

Література:

1. Лобова О. М. Теоретичні основи сільськогосподарського страхування. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка “Економіка”. – 2011. – № 126. – С. 58 – 61
2. Непочатенко О. О., Юдін В. К. Страховий захист аграрних ризиків. Мукачівський державний університет. Електронне фахове видання. 2016. Вип. 2. С. 572–577.
3. Барабаш Л. В., Власюк С. А. Агрострахування як складова продовольчої безпеки. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Економіка, аграрний менеджмент, бізнес». 2014. Вип. 200. С. 74–80.
4. Прокопчук О. Т., Клименко В. О. Параметрична схема страхового захисту для аграрного сектору економіки України. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2023. Вип. 102. Ч. 2 : Економічні науки. С. 60-71. DOI: 10.32782/2415-8240-2023-102-2-60-71.
5. Мельник К. М., Улянич Ю. В., Прокопчук О. Т. Розвиток агрострахування в Україні. Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва. 2019. Вип. 94 Ч. 2. С. 121-130.
6. Віленчук О. М. Оцінка потенціалу розвитку страхування сільськогосподарської продукції в Україні. Економіка АПК. 2017. № 8. С. 56–64.
7. Nesterchuk Y., Prokopchuk O., Tsymbalyuk Y., Rolinskyi O., Bilan Y. Current status and prospects of development of the system of agrarian insurance in Ukraine, Investment Management and Financial Innovations. 2018. Vol. 15. № 3. P. 56–70.
8. Показники діяльності страхових компаній. Наглядова статистика. НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>.
9. Державна регуляторна служба України. Режим доступу: <https://www.drs.gov.ua/publisher/natsionalna-komisiya-shho-zdijsnyuye-derzhavne-regulyuvannya-u-sferi-rynkv-finansovyh-poslug/>
10. Forinsurer. Режим доступу: <https://forinsurer.com/>
11. Українська зернова асоціація. Режим доступу: <https://latifundist.com/kompanii/18-ukrainskaya-zernovaya-assotsiatsiya>
12. Біла книга «Майбутнє регулювання ринку страхування в Україні». НБУ. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-kniga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya>
13. Agropolit. Аграрії отримали з бюджету 1,5 млрд грн дотацій за 2021 рік. <https://agropolit.com/spetsproekty/909-agrariyi-otrimali-z-byudjetu-15-mlrd-grn-dotatsiy-za-2021-rik>
14. Delo. Ua. Уряд на 2024 рік заклав 4,2 мільярди гривень для агросектора. Що про це думають учасники ринку. <https://delo.ua/business/derzpidtrimka-apk-v-2024-roci-analiz-vidguki-prognoz-425552/>

15. AgroTimes. Уряд планує надавати підтримку зі страхування сільгосппродукції. <https://agrotimes.ua/agromarket/uryad-planuye-nadavaty-pidtrymku-zi-strahuvannya-silgospprodukcziyi/>

16. Закон України «Про особливості страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 41, ст.491) . <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text>

References:

1. Lobova O. M. (2011). *Teoretychni osnovy silskohospodarskoho strakhuvannia [Theoretical basis of agricultural insurance]*. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv 'Economics'. 126. 58 – 61. [in Ukrainian].

2. Nepochatenko O. O., Yudin V. K. (2016). *Strakhovyi zakhyst ahrarnykh ryzykiv [Insurance protection of agricultural risks]*. Mukachevo State University. Electronic professional publication.2. 572-577. [in Ukrainian].

3. Barabash L. V., Vlasiuk S. A. (2014). *Ahrostrakhuvannia yak skladova prodovolchoi bezpeky [Agroinsurance as a component of food security]*. Scientific Bulletin of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine. Series 'Economics, Agricultural Management, Business'. 200. 74-80. [in Ukrainian].

4. Prokopchuk O. T., Klymenko V. O. (2023). *Parametrychna skhema strakhovoho zakhystu dlia ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Parametric scheme of insurance protection for the agricultural sector of the Ukrainian economy]*. Collection of scientific papers of the Uman National University of Horticulture. 102/2. 60 – 71. [in Ukrainian].

5. Melnyk K. M., Ulianych YU. V., Prokopchuk O. T. (2019). *Rozvytok ahrostrakhuvannia v Ukraini [Development of agricultural insurance in Ukraine]*. Collection of scientific papers of the Uman National University of Horticulture. 94/2. 121-130. [in Ukrainian].

6. Vilenchuk O. M. (2017). *Otsinka potentsialu rozvytku strakhuvannia silskohospodarskoi produktsii v Ukraini [Assessment of the potential for the development of agricultural insurance in Ukraine]*. Ekonomika APK. 8. 56-64. [in Ukrainian].

7. Nesterchuk Y., Prokopchuk O., Tsymbalyuk Y., Rolinskyi O., Bilan Y. (2018). *Current status and prospects of development of the system of agrarian insurance in Ukraine*, Investment Management and Financial Innovations. 15. 56–70. [in English].

8. Pokaznyky diialnosti strakhovykh kompanii. Nahliadova statystyka. NBU [Performance indicators of insurance companies. Supervisory statistics. NBU]. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>. [in Ukrainian].

9. Derzhavna rehuliatorna sluzhba Ukrainy [State Regulatory Service of Ukraine]. Retrieved from <https://www.drs.gov.ua/publisher/natsionalna-komisiya-shho-zdijsnyuye-derzhavne-regulyuvannya-u-sferi-rynkyv-finansovyh-poslug/> [in Ukrainian].

10. Forinsurer. Retrieved from: <https://forinsurer.com/> [in Ukrainian].

11. Ukrainska zernova asotsiatsiia [The Ukrainian Grain Association]. Retrieved from <https://latifundist.com/kompanii/18-ukrainskaya-zernovaya-assotsiatsiya>

12. NBU. Bila knyha «Maibutnie rehuliuвання rynku strakhuvannia v Ukraini» [NBU. White Paper 'The Future of Insurance Market Regulation in Ukraine']. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/bila-knyga-maybutnye-regulyuvannya-rinku-strahuvannya> [in Ukrainian].

13. Agropolit. Ahrarii otrymaly z biudzhetu 1,5 mlrd hrn dotatsii za 2021 rik [Farmers received UAH 1.5 billion in subsidies from the budget in 2021]. Retrieved from <https://agropolit.com/spetsproekty/909-agrariyi-otrimali-z-byudjetu-15-mlrd-grn-dotatsiy-za-2021-rik> [in Ukrainian].

14. Delo. Ua. Uriad na 2024 rik zaklav 4,2 miliardy hryven dlia ahrosektora. Shcho pro tse dumaiut uchasnyky rynku [The government has allocated UAH 4.2 billion for the agricultural sector in 2024. What do market participants think about this?]. Retrieved from <https://delo.ua/business/derzpidtrimka-apk-v-2024-roci-analiz-vidguki-prognoz-425552/> [in Ukrainian].

15. AgroTimes. Uriad planuie nadavaty pidtrymku zi strakhuvannia silhospproduktsii [The government plans to provide support for agricultural insurance]. Retrieved from <https://agrotimes.ua/agromarket/uryad-planuye-nadavaty-pidtrymku-zi-strahuvannya-silgospprodukcziyi/> [in Ukrainian].

16. Zakon Ukrainy «Pro osoblyvosti strakhuvannia silskohospodarskoi produktsii z derzhavnoiu pidtrymkoiu [The Law of Ukraine ‘On Peculiarities of Insurance of Agricultural Products with State Support]. (2012). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4391-17#Text> [in Ukrainian].

